

# In memoriam Piet Munsterman (1932 - 2022)

## Een baanbrekende vogelfotograaf

*Piet Munsterman, de legendarische vogelfotograaf van de laatste veertig jaar van de vorige eeuw, en de oudste van de 'drie musketiers', is op negentigjarige leeftijd overleden. Hij brak als eerste met de traditionele manier van vogelfotografie bij het nest, en koos voor een vrijere benadering van de vogel.*

■ *Frits van Daalen*



PIET MUNSTERMAN in zijn element.



PIET MUNSTERMAN met zoon DIRK Foto: Frits van Daalen

Piet was in hart en nieren een echte vrijbouter, wat zichtbaar was in zijn hele verschijning, zowel als leerkracht op het middelbaar onderwijs en... als buitenman. Hij toonde zich gemakkelijk, vol humor en met een aanstekelijk enthousiasme. Vooral dit laatste kwam hem in zijn latere fotografische carrière goed van pas. Als geboren man van de kust in Velsen werden de zee, het strand en de pier van IJmuiden zijn favoriete werkterrein. Hij beleefde zijn passie niet alleen, en vond in Hans Schouten en in mij zijn metgezellen, ieder met onze specifieke kennis en ervaring. Ooit op een feestelijke bijeenkomst, aangeboden door het bestuur van stichting Het Vogeljaar, ter ere van de 81<sup>e</sup> verjaardag van Jan P. Strijbos, de nestor van de natuurfotografie, werden wij door hem als eersten als de 'drie musketiers' welkom geheten. Wij had-

den gedrieën naam gemaakt door onze prijswinnende foto's in de jaarlijks uitgeschreven vogelfotoparade begin jaren zeventig in het tijdschrift Het Vogeljaar. Piet Munsterman behaalde zelf de eerste prijs in de jaren 1970, 1972 en 1973. De vliegende Kokmeeuw (1970) in de haven van IJmuiden sierde de omslag van zijn overlijdenskaart.

### Eerste kennismaking

Onze kennismaking kent een lange geschiedenis en gaat zestig jaar terug in de tijd. Piet werkte als leerkracht op MULO-school De Ketelaar. Hij gaf in mijn klas biologieles en gaf als opdracht een opstel over de natuur te schrijven. Ik schreef over de belevenissen die ik met mijn vader had in de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) onder Vogelzang. Ik schreef daarin dat ik in 1953 een van de laatste nesten van de

Griël had gezien. Piet gaf mij een hoog cijfer, een negen-en-een-half, en vroeg mij of hij een keer mee de duinen in mocht. En zo geschiedde... Jarenlang gingen wij vogelnesten zoeken, niet alleen in de AWD en het bos van Vogelenzang, maar vooral ook in de polders rondom Penningsveer, Haarlemmerliede en Schalkwijk. Wij namen geen eieren mee en hielden de broedresultaten bij.

Dat eieren zoeken als buitensport zat Piet in het bloed. Hij was getrouwd met Froukje Kinderman, een rasechte Friezin, en zij had in en om Oenkerk met familie en kennissen veel eierzoekervaring opgedaan.

### **Fotografisch begin**

We begonnen in 1965 met een Agfa-boxje en een tweeogige Yashica de nestjes te fotograferen. Dit werd de opmaat tot verdere fotografische ontwikkeling. In 1967 werden spiegelreflexcamera's met teleden aangeschaft. Ik kocht een tweehonderd millimeter Telemar en Piet een driehonderd millimeter Tairlens van Oost-Europese afkomst. De kennismaking van Piet met een meer ervaren vogelfotograaf leidde tot nader contact. Piet wees de man op een nest van een Heggenmus met een groot koekeksjong in Vogelenzang en hij wees Piet op de mogelijkheid tot fotograferen van Kemphanen in het Wormer- en Jisperveld. Piet pakte dit op en met zijn zevenjarige zoon Dirk en met mij. We reisden naar Jisp en huurden bij de Lepelaar een roeiboort, dit werd onze eerste foto-excursie met teleden. In hetzelfde jaar ontdekten wij een nieuwe vogelrijkdom rond Halfweg. De uitbreiding van de Amsterdamsche haven bracht veel met duinzand opgespoten zandvlakten met zich mee en er ontstonden veel plas-dras gebiedjes, ideaal voor steltlopers en vestiging van veel pionierssoorten als Kluut, Kleine Plevier

en Strandplevier en niet te vergeten kolonies met Visdiefjes. Tot midden van de jaren tachtig hebben we hiervan genoten.

In 1968 maakte Piet via de Vogelwerkgroep kennis met Hans Schouten. Hans, geboren in de Zaan, bracht de nodige ervaring en rust met zich mee. Hij fotografeerde al met toplenzen van het Duitse merk Scheider-Kreuznach en monteerde zijn apparatuur op een Gitzo-statief met panoramakop. Hans had al fotoreizen naar IJsland en Shetland achter de rug met Cor de Groot, ook lid van de Vogelwerkgroep. Hans liet ons met zijn belevenissen en foto's meegenieten en wakkerde bij ons het gevoel aan dit ook te willen beleven.

### **Vriendschap en reizen**

Piet en ik hadden inmiddels in het midden van de jaren zestig een heel inspirerende traditie opgebouwd. Piet, met zijn nog jonge zoon Dirk, bracht vele jaren de dagen tussen kerst en oudjaar door in het gezin Van Daalen-Crum. Dit samengaan zette zich in latere jaren voort in de zomerhuisjes aan de Kloosterdijk in Bredevoort (Gelderland, Achterhoek), alwaar ook Hans zich bij aansloot. Het fundament voor de lange jaren inhoudelijke samenwerking was gelegd.

De fotoresultaten werden veel gepubliceerd in het tijdschrift het Vogeljaar, regionale avifauna's en in fotovakbladen als Foto en Focus. Tevens schreven wij zelf artikelen. Piet maakte furore met een artikel tijdens de haringvangst (1971). Hij was op een vissende hektrawler, de 'Jmuiden 57' in augustus meegereisd richting de Orkneys. De kapitein was een neef van Piet en bood hem die gelegenheid. Het leverde spectaculaire foto's op van duikende Jan van Genten, Grote en Kleine Jagers en Grauwe Pijlstormvogels. Vogelopnamen in vlucht waren op dat moment geen standaard in de natuurfotografie. Zeker



niet zoals Piet dit deed met de lens losjes in de hand. Piet bewoog zelf ook veel, dit gaf hem altijd net dat stukje voorsprong dat hij nodig had. Zelfs in een rijdende auto, zelf achter het stuur zittend, wist hij al rijdende met open dak, de vogels nog te volgen. Zijn medepassagiers moesten dit vaak met een lichte mate van schrik en verbijstering ondergaan. Het was dan ook niet vreemd dat Piet in 1974 een Novoflex Schnellschuss objectief aanschafte!

Vele fototochten naar Texel, de Flevopolders, Friesland en uiteraard IJmuidersstrand werden op zaterdagen en in de schoolvakantieweken harmonieus, met een gezonde rivaliteit, ondernomen. Piet, in zijn comfortabele Peugeot, was toen altijd de chauffeur. Vooral de winter van 1973 met tientallen Velduilen bijeen, rustend op oude landbouwwerktuigen en opgestapelde stenen, bij een loods aan een zijweg van de Larserweg (Flevopolder) en zeker ook de laatste echte strenge winter van 1978/1979, waren fotografische hoogtepunten om niet te vergeten.

### Natuurfotografengilde

In 1977 werd het NFG (Natuurfotografengilde) opgericht met het doel de natuurfotografie een kwaliteitsimpuls te geven, mede door op bescherming gerichte richtlijnen te beschrijven. Dit initiatief, vooral gestimuleerd door Jaap Taapken, hoofdredacteur van het Vogeljaar, werd landelijk ondersteund door Vogelbescherming en Natuurmonumenten. Het NFG kreeg een grote toeloop van natuurfotografen uit het hele land. Piet was van het eerste uur af betrokken bij de oprichting en zonder direct een bestuursfunctie te willen vervullen, ontstonden er wel direct contacten die een beroep op je deden. Al vrij snel schoven 'nieuwe leden' in de auto van Piet aan. Dit gaf wel wat spanning



**PRIJSWINNENDE FOTO** van Kokmeeuw in actie.

*Foto: Piet Munsterman*

omdat een oud-collega van Piet, Ernst van 't Kaar, het driemanschap sinds 1975 ook al had aangevuld. Keuzes maken was niet Piet's grootste kwaliteit, maar het probleem loste zich in de regel gelukkig vanzelf op, doordat ieder ook weleens een andere verplichting had.

Na 1983 veranderde de relatie met mij mede ook, omdat Piet's interesse voor een bredere invulling van het beoefenen van natuurfotografie hem naast inhoudelijke, ook andere bestuurlijke contacten en vriendschappen bracht. De start van het natuurfotobureau Foto Natura in 1988 veranderde de onderlinge relaties nog meer door de verweving van de deelname aan de NFG-club en de commerciële belangen.

### **Met pensioen: nog meer vogelreizen**

In die tussenliggende jaren veranderde ook het onderwijslandschap stevig mee. Piet participeerde enkele jaren in een onderwijswerkgroep over de start van de 'midden-school', een idee van onderwijsminister van Kemenade. Het is er nooit van gekomen. Piet ging na de Keltelaar MULO eerst werken op de Klaas de Vries MAVO en deze school werd weer opgenomen in de Schoter Scholengemeenschap. Piet verhuisde mee en bleef werken tot zijn vervroegde uittreding (VUT-regeling) in 1990.

Een zee van vrije tijd ontrolde zich. Hij heeft er ruimschoots gebruik van gemaakt. Zijn jarenlange vriendschap met Hans Schouten kreeg een vervolg in het samen op reis gaan naar Florida in de Verenigde Staten, gevolgd door een reis naar Churchill in Canada. Uiteraard op zoek naar nieuwe vogelsoorten in een andere omgeving.

Inmiddels was Foto Natura in 1992 door Danny Ellinger overgenomen van Mieke Crum, en deze startte de projecten van het gelijknamige expeditieteam Foto Natura. Piet werd daarbij uitgenodigd om deel te nemen aan een bootreis naar Schotland. Hans, als initiator, en Piet gingen vervolgens twee keer naar het Griekse eiland Lesbos, alwaar zij elkaar ook weleens als rivalen beschouwden. Dit laatste heb ik als overlevering uit de mond van een van hen vernomen. De meest indrukwekkende reis was het bezoek aan Hokkaido in Japan, vergezeld door meerdere toenmalige NFG-leden. Dit was voor zowel Hans als Piet bijna een brug te ver. Hun leeftijd speelde hen parten, vanwege het enorme tempo van de groep en de vele indrukken die op hen afkwamen.

### **Actief tot op hoge leeftijd**

Tot 2012 bleef Piet trouw lid van het NFG en bezocht hij alle jaarvergaderingen, waarbij hij met zijn relativerende

en humorvolle uitspraken de besproken zaken een andere wending gaf. De bezoeken aan de maandelijkse inhoudelijke fotoavonden legde hij af met Hans als chauffeur. Hij nam, ook met zijn vrouw Froukje, deel aan de weekenden van leden van het NFG in onder anderen Winterswijk, Garderen en Lauwersoog.

De deelname als jurylid van de jaarlijks uitgeschreven vogelfotoparade van het Vogeljaar werd door ons drietal jarenlang voortgezet, totdat bij Piet de eerste verschijnselen van vergeetachtigheid en mindere aandacht voor de fotografie zich gingen voordoen.

In de voorliggende jaren bleef hij met Hans Schouten hun voegeexcursies naar Texel voortzetten, totdat ook bij Hans de kracht afnam en hij in 2015 overleed.

Piet moest noodgedwongen de laatste twee jaar van zijn leven in een verpleeghuis doorbrengen, vlak bij zijn huis in Schalkwijk. Dit viel hem zwaar, gelukkig kon Froukje hem daardoor wel blijven bezoeken. Na een rijk, tevreden en eigenzinnig leven is Piet overleden, 90 jaar oud.

### **Meer lezen over Piet?**

Jan Kuijs heeft hem in 1998 geïnterviewd. Zie: Jan Kuys (1998). Fitis-interview 8. Fitis, 34(1), 38-41.

Of <https://natuurtijdschriften.nl/pub/517420>